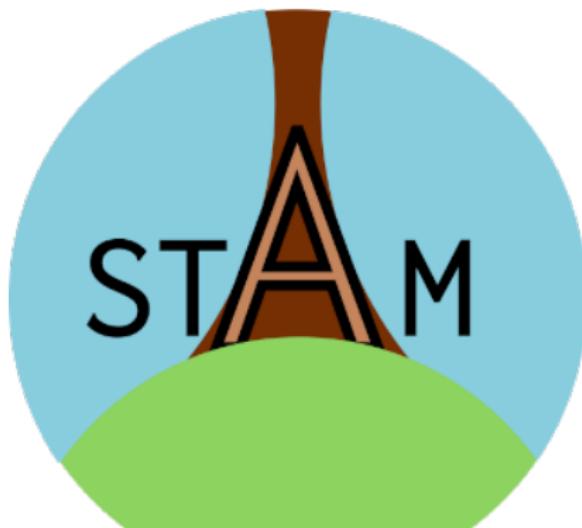

STAM: Stand-off annotatie op tekst – een intro

Maarten van Gompel

KNAW Humanities Cluster

februari 2026

Inleiding

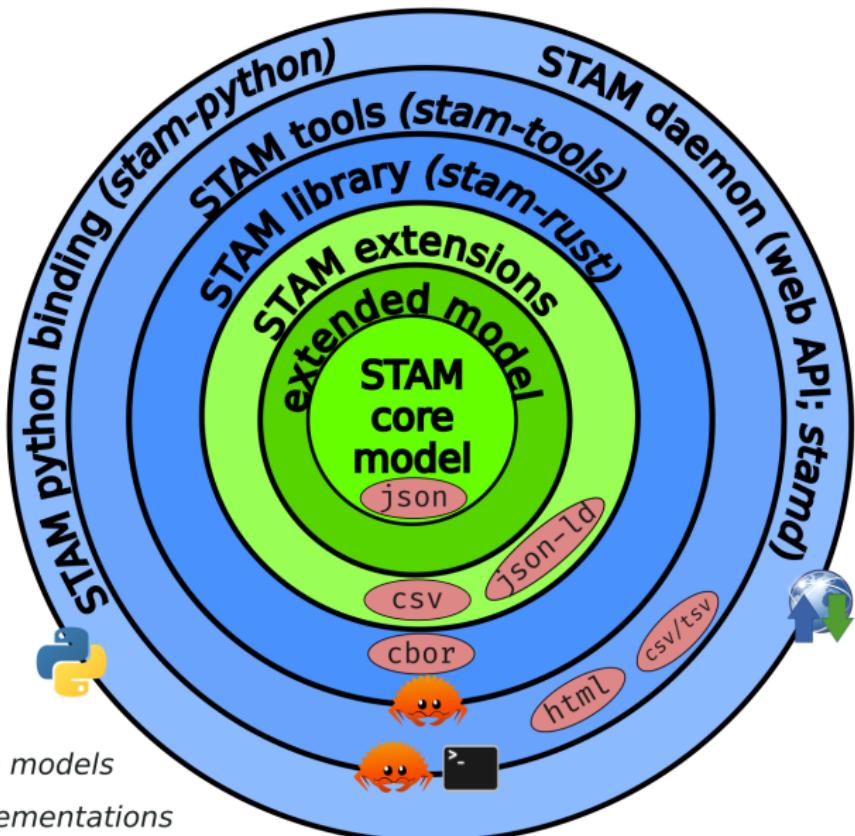
- 1. Wat is STAM?**
- 2. Hoe gebruiken we STAM in Team Text?**
- 3. Hoe kan STAM voor anderen nuttig zijn?**

Wat is STAM?

1. Een **data model** voor het representeren van **annotatie** op **tekst**
 - ▶ op een **stand-off** manier
2. Een verzameling fundamentele **software tools** om met **stand-off annotatie** op **tekst** te werken

Theorie & Praktijk gaan hand in hand, STAM biedt de fundering waar je verder op kan bouwen.

Project website: <https://annotation.github.io/stam>

Data models

Implementations

Serialisation formats

Interfaces

Eigenschappen van het datamodel

- ▶ STAM is een **op-zichzelf-staand** model om annotatie op tekst uit te drukken.
- ▶ Het model is redelijk **minimalistisch** en uitbreiding zijn apart geformuleerd als **extensies**
 - ▶ Het kernmodel en extensies zijn vastgelegd in technische **specificaties** (onafhankelijk van implementatie)
 - ▶ Daarnaast zijn ze **geïmplementeerd** in onze tooling
- ▶ Het model is niet gebonden aan bepaald **vocabulaire** (de inhoud van de annotaties)
- ▶ Het is niet gebonden aan één bepaald bestandsformaat.

Motivatie

Er was behoefte aan een simpel model met tooling om allerlei basale berekeningen te doen die bij annotatie op tekst komen kijken.

- ▶ Hoe verhouden verschillende annotaties zich tot elkaar in de ruimte? (bv overlap)
- ▶ Hoe kan je snel en efficiënt zoeken in annotaties en in tekst?
- ▶ Omrekenen tussen verschillende relatieve en absolute coordinatensystemen
- ▶ Hoe implementeer je dit met efficiënt geheugengebruik

Inspiratie:

- ▶ *Text Fabric* (Dirk Roorda)
- ▶ *W3C Web Annotations*
- ▶ *FoLiA XML*

Het kernmodel

Annotation

- (1) says **something** about **something**
- (2) any kind of **remark/classification/tagging** on **a text, a portion thereof, or on another annotation**

Figure 2: Annotaties staan centraal

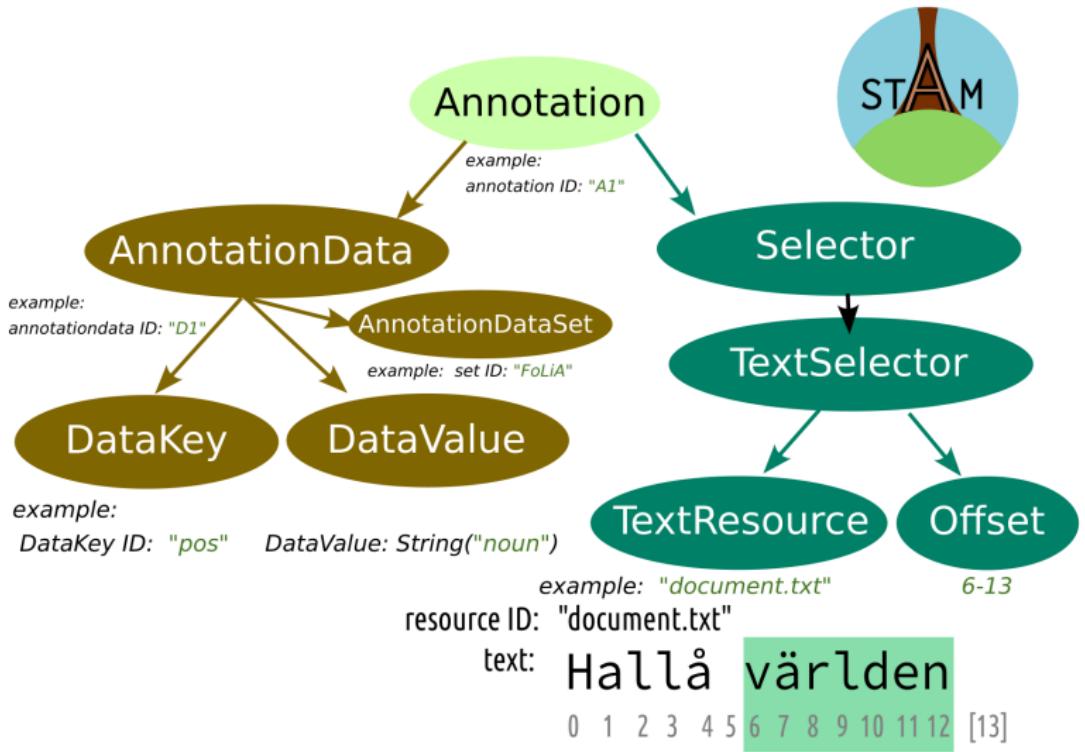

Figure 3: Annotatiedata en selectoren

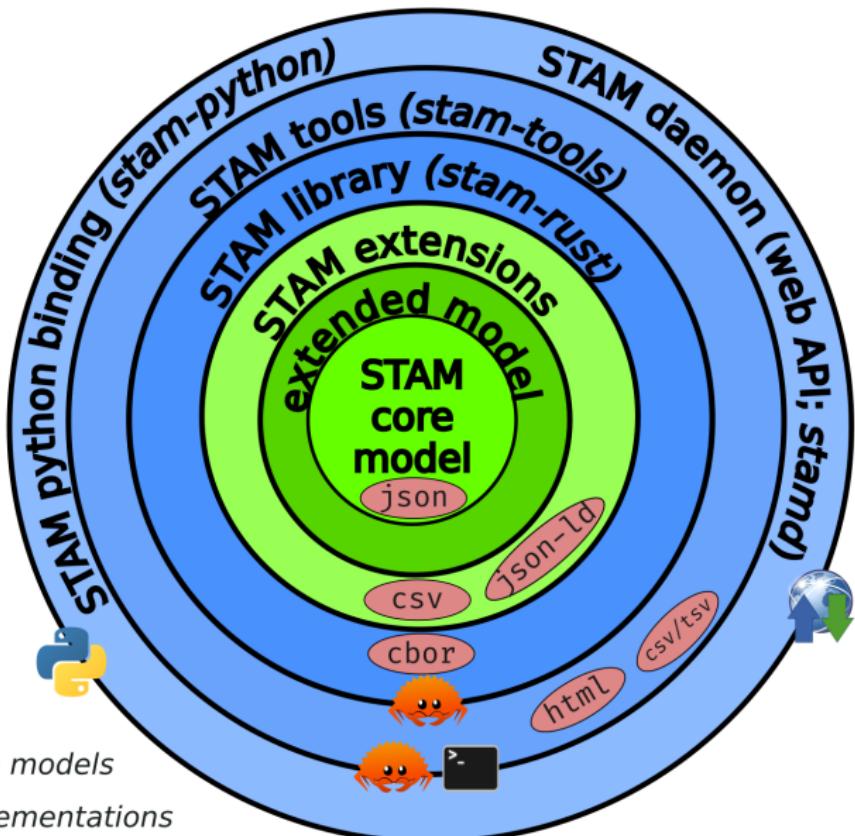
Implementaties & Interfaces

Implementaties en interfaces:

- ▶ `stam-rust`: een Rust library die het kernmodel en alle extensies implementeert.
- ▶ `stam-tools`: command line tools om met STAM te werken
 - ▶ unix principe: één tool (subcommand) voor één ding
- ▶ `stam-python`: een Python-binding om `stam-rust` en `stam-tools`
 - ▶ handig voor ontwikkelaars en data scientists
- ▶ `stamd`: een webservice laag om `stam-rust` en `stam-tools`

Voor wie? Alle tools fungeren als **bouwstenen** voor een technisch publiek.

Alle implementaties zijn in Rust geschreven

Data models

Implementations

Serialisation formats

Interfaces

Wat doet Team Text ermee?

STAM vervult een belangrijke rol aan het begin van onze data-conversie pipeline:

met STAM tools

- ▶ ... **untangelen** we corpusdata in bv TEI of PageXML naar *plain text* en *stand-off annotaties* (`stam fromxml`)
- ▶ ... **normaliseren** we teksten (denk aan hyphenatie) (`stam translatetext`)
- ▶ ... **herberekenen** we annotaties op oorspronkelijke teksten naar annotaties op genormaliseerde teksten (`stam translate`)
- ▶ ... **exporteren** we annotaties naar **W3C Web Annotaties** voor *Annorepo* (`stam export`)
 - ▶ (de plain text gaan naar *Textsurf*)

In projecten als Globalize:

- ▶ ... **aligneren** we varianten van teksten (stam align)

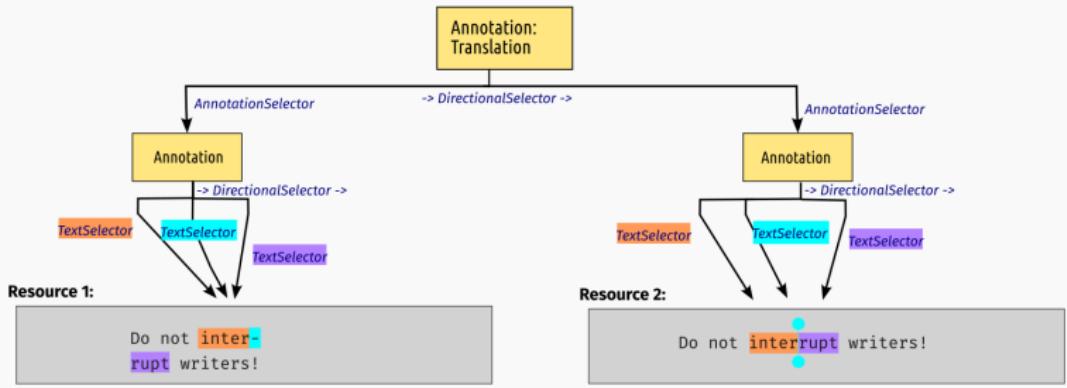

Figure 5: A translation resulting from alignment, given two similar texts

Wat kan je er verder mee?

- ▶ Import en exportfunctionaliteit vanuit verschillende dataformaten
- ▶ Zoeken in tekst (stam grep) en tagging (stam tag)
- ▶ Uitgebreide query taal om te zoeken (**STAMQL**):

```
SELECT TEXT ?noun WHERE
    DATA "myset" "type" = "word";
    DATA "myset" "pos" = "noun"; {

SELECT TEXT ?adj WHERE
    RELATION ?noun SUCCEEDS;
    DATA "myset" "type" = "word";
    DATA "myset" "pos" = "adj";
}
```

Figure 6: A STAMQL query for adjective-noun word pairs

► Simpele HTML visualisaties:

- noun
- verb
- name

1. example.deep.p.1.s.1

De Russen kennen Nova Zembla sinds de 11e of 12e eeuw, toen
handelaars van Novgorod het eiland al aandeden.

2. example.deep.p.1.s.2

West-Europeanen ontdekten de eilanden in de 16e eeuw tijdens de
zoektocht naar een noordoostelijke doorgang naar de Stille Oceaan.

Figure 7: STAM HTML visualisation (stam query -F html)

Conclusie

STAM ...

- ▶ ... biedt een **sterke generieke basis** waarop je verdere applicaties kan bouwen die iets doen met annotatie op tekst.
- ▶ ... is **modulair**; kies en gebruik de delen die je nodig hebt voor je taak
- ▶ ... is **flexibel**; jij kiest hoe je je data modelleert en brengt je **eigen vocabulaire** mee.
- ▶ ... regelt al **het rekenkundige basiswerk** zodat jij dat niet hoeft te doen
- ▶ ... biedt **interfaces** voor diverse *technische gebruikersgroepen*
- ▶ ... heeft een focus op **performance**, implementaties zijn in Rust geschreven
- ▶ ... is **open source software** (GNU General Public License v3)
- ▶ ... > 40k regels Rust code, > 1500 ontwikkeluren, sinds january 2023 (funding grotendeels via CLARIAH)

Fin

Verdere informatie: Project website –

<https://annotation.github.io/stam>

- ▶ STAM Specificatie & Extensie specificaties
- ▶ Library API References (Rust & Python)
- ▶ Python tutorial “Standoff Text Annotation for Pythonistas”
(Jupyter Notebook)
- ▶ Screencast video voor stam-tools
- ▶ Poster
- ▶ Deze slides

